

EUROOPA LIIDU MAJANDUSPOLIITIKA 2010. AASTA I KVARTALIS

30. aprill 2010

Koostanud: Eesti Panga rahvusvaheliste suhete, finantsvahenduse ja õiguseksperdid

Majandus- ja rahapoliitika

Majandus- ja finantssektori näitajate stabiliseerumine on olnud 2010. aasta alguses kogu Euroopa Liidus kooskõlas sügiseste ootustega majanduskasvu järkjärgulise taastumise suhtes. Seetõttu jäid ELi riigid I kvartalis riiklike toetusmeetmete vähendamise suhtes eelmise aasta lõpus saavutatud ettevaatliku ja riigipõhise lähenemise kokkuleppe juurde. Samas väljendati seisukohta, et toetusmeetmete liiga varase lõpetamisega kaasnevad ohud ei ole sugugi suuremad kui siis, kui meetmed lõpetatakse liiga hilja. Riigieelarvete konsolideerimine peab algama hiljemalt 2011. aastal ning ulatuma vähemalt 0,5%ni SKPst aastas. See oli ka **majanduskriisist ülesaamise strateegiate** olulisim punkt, mille Euroopa Liidu Nõukogu rahandusministrid heaks kiitsid. Lisaks rõhutati struktuurireformide tähtsust ning plaaniti edasisi tegevusi Euroopa Liidu uue alusstrateegia „EL 2020” raames. Reforme kavandades on üks põhivaldkond kindlasti tööturg ning selle ümberkujundamine.

Euroopa Liidu ja eelkõige euroala riikide jaoks tõstusid terava küsimusena **Kreeka eelarveprobleemid** ja ELi-väliste finantseerijate, sealhulgas Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) kaasaamine Kreeka raskuste lahendamisse. Päevakorda tõusis ka Euroopa Valuutafondi asutamine, mis aga kaotas aktuaalsuse peale ELi rahandusministrite 16. märtsi kohtumist ja Euroopa Ülemkogu 25. märtsi istungil vastu võetud otsuseid. Nimelt leiti nendel kohtumistel, et Kreeka võib vajaduse korral pöörduda IMFi poole, kuid laenuprogrammi rahastamises ja järelevalves peab jääma suhteliselt suur roll euroala riikidele, kusjuures selleks sõlmitakse kahepoolsed laenulepingud.

Tegelikult ei ole kokkulepitud lahendus mõeldud ainult Kreeka probleemidega tegelemiseks, vaid vajaduse korral aidatakse nii kõiki euroala riike. Samuti käivitus arutelu Euroopa Liidu mõjujõu tugevdamise üle maksebilansiküsimuste, konkurentsivõime ja struktuurireformide käsitlemisel, et muuta ELi seisukohad liikmesriikidele siduvamaks. Selleks vajalikud kokkulepped plaanitakse esitada juba Euroopa Ülemkogu juuniistungile.

Esimeses kvartalis oli erinevate kõrgetasemeliste kohtumiste päevakorras korduvalt Lissaboni strateegia jätkustrateegia „**EL 2020**”. Euroopa Komisjon on seisukohal, et Euroopa Liidus tuleb ellu viia mahukad struktuurireformid, kuivõrd kriisi käigus tulid selgelt esile Euroopa Liidu poliitikakavade kitsaskohad. „EL 2020” strateegia keskmes oleksid eelkõige tööhõive, uurimis- ja arendustegevus, energia ja kliima, haridus ning sotsiaalküsimused.

25. veebruaril avaldas Euroopa Komisjon **Euroopa Liidu majanduse vaheprognoosi** seitsme suurema liikmesriigi – Saksamaa, Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia, Hollandi, Poola ja Suurbritannia – kohta. Prognoosis tõdetakse, et majanduslangus saavutas põhja eelmisel aastal

ning 2009. aasta III kvartalis pöördus majandus kasvule. Nii euroala kui ka Euroopa Liidu majanduskasvuks prognoositakse käesoleval aastal 0,7%. Inflatsiooniprognosis Euroopa Liidus 1,4% ning euroalal 1,1%.

Liikmesriikide **stabiilsus- ja lähenemisprogrammide** iga-aastaselt läbivaatamisel on üldhinnang Euroopa Liidu majandusele positiivsem, kui seda oleks Euroopa Komisjoni sügisprognoosi põhjal eeldanud. Komisjoni soovitud puudutavad eelkõige ülemäärased eelarvepuudujäägi ja riigirahanduse olukorra parandamist. Üldiselt eeldatakse, et eelarveid hakatakse ulatuslikumalt konsolideerima alates käesolevast aastast. Euroopa Liidu keskmine eelarvepuudujääk sel aastal siiski veel suureneb, kuna endiselt on riike, kes suurendavad riigikulude katteks eelkõige eelarvetulusid ehk võlakooormust. Võlakooormuse tase ongi teine põhiprobleem – paljudel riikidel on see suurem kui Maastrichti kriteeriumidega lubatud 60% SKPst. Võlakooormuse jätkuv suurenemine seab löögi alla riikide konkurentsivõime ja jätkusuutliku rahastamise. See tähendab, et tulevikus võivad väheneda investeeringud haridusse ja kasvada sotsiaalsed probleemid. Ülemäärased eelarvepuudujääki käsitlevad soovitud puudutavad eelkõige eelarvestrateegiade pikaajalist ja põhjalikku planeerimist, elanikkonna vananemisest tingitud probleeme ja struktuurireforme.

Eesti esitatud konvergentsprogrammile andis Euroopa Komisjon üldjoontes positiivse hinnangu. Muu hulgas soovitas komisjon tagada koondelarve puudujäägi püsimise alla 3% SKPst ning võtta lisameetmeid, et saavutada keskmise perspektiivi eelarve-eesmärk. Samuti soovitati tugevdada riigirahanduse keskmise perspektiivi tegevuskava, eriti kulude planeerimise osa ja järelevalvet konvergentsprogrammi elluviimise üle.

Komisjon tõdes ka, et Eesti majanduskasvu prognoos on sarnane Euroopa Komisjoni sügisprognoosiga ja usutav, ehkki kogu maailma majanduse olukord on ebakindel ja aeglasema kasvu võimalust ei saa eitada. Ka komisjoni etteheidetega Eestile võib üldiselt nõustuda. Komisjon soovib rakendada lisameetmeid, et asendada praegused ajutised eelarvemeetmed ning jõuda taas eelarveülejärgini. Samuti soovib komisjon tõhustada kulude juhtimist ning heidab Eestile ette, et see ei väärtusta konvergentsprogrammi oma poliitikakujunduses piisavalt. Komisjon tõstab esile ka vajaduse viia ellu riigirahandust edendavaid struktuurireforme: vähendada maksuerisusi, tõhustada maksukogumist ja siduda eelarvetulud eelarvekuludest lahti.

Esimeses kvartalis andis Euroopa Keskpank ka regulaarse hinnangu sellele, kuidas **Euroopa Keskpanga vahetuskursimehhanism ERM II** on toimunud ning kuidas sellega liitunud riigid on täitnud liitumisel antud lubadusi.

Finantssektor

Finantskriisist ülesaamise strateegiad tuginevad olemasolevate abipakettide (näiteks pankadele pakutud riigigarantiide) aegumisele, kui saabub nende meetmete lõpptähtaeg. Mõned liikmesriigid aga pikendasid finantssektori abimeetmeid veel hiljuti. Seega lõppevad riikide toetusmeetmed erineval ajal, mis tõstatab küsimuse võrdsetest konkurentsitingimustest ühisturul.

Olulisematest finantssektori reguleerimise küsimustest kerkis I kvartalis esile USA valitsuse ette-

panek maksustada finantstehingud. USA otsus sellega avalikult välja tulla tõi esile Euroopa Liidu mahajäämuse mõningates finantssektori reguleerimise küsimustes. USA finantsvaldkonda puudutavad ettepanekud sisaldavad veel suurpankade väiksemaks lahutamist, pangajärelevalve korralduse muutmist ning panganduse tegevusvaldkondade täpsustamist. Mõned Euroopa Liidu riigid on USA ettepanekule vägagi avatud ja toetavad finantstehingute maksustamist. Rootsi on juba asutanud stabiilsusfondi, kuhu pangad teevad sissemaksid eelmise kriisi kulude heastamiseks ning tulevaste kriiside eelfinantseerimiseks.

Rootsi keskpanga asepresidendi Lars Nybergi juhitud kõrgetasemelisel töögrupil valmis I kvartalis raport, kus esitatakse ettepanekud Euroopa Liidu piirideüleste pangagruppide kriiside lahendamise raamistiku muutmiseks. Väljapakutud lahendused on pragmaatilised ja keskenduvad teemadele, mille muutmine on liikmesriikide poliitilistest seisukohtadest lähtuvalt reaalselt ja kiiresti võimalik. Põhimõtteliselt soovitatakse suurendada ELi majandus- ja rahanduskomitee (EFC) koordineerivat rolli, süvendada järelevaatajate/liikmesriikide suhtlust ning täpsustada kriisikulude jaotamist.

Euroopa Süsteemsete Riskide Nõukogu (ESRB) asutamine on praegu jätkuvalt Euroopa Parlamendi käes, kes peab andma nõusoleku asjaomaste õigusaktide jõustamiseks. Samuti on Euroopa Parlamendil valminud esialgne raport loodava Euroopa Finantsjärelevalveasutuste Süsteemi (ESFS) tarvis.